

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini**

Albertus <de Padua>

Vlme, 1480

Feria cexta Introductio. Sermo. v.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

Quintus

mox verbum in vtero. mox in terra natum verbum caro factum est. Igitur concludit Johannes os aurei dicens. fiat sine virili semine conceptus in virgine. nascatur de spiritu sancto integra carne. sanctum quod nascitur in terra de homine matre sine homine patre. vocatur dei filius. Qui cum etc.

Seria sexta Introductio Sermo. v:

Exurgens maria abiit in montana cum festinatione in civitatem iuda etc. Luc. primo In expositione euangelii quarta ferie diutius immorati sumus et longum sermonem pertraximus. hoc enim exigebat incarnati verbi misterium. si quomodo illud unicum verbum multis possemus verbis aperire. ut loqui etiam verba eiusdem virginitatis et deuotius perscrutamus. Nunc ergo potestate contemplationis suauitatem propriam intueamur fragilem culpam et conuertamur ad orationem. ut quod incepimus valeamus perficere. exorantem pro nobis virginem quatenus nobis amittretur virtus et scientia. Exaudi virgo exaudi altissimi dei genitrix exaudi plena gratia munus itaque salutationis angelice tibi offero dicens. Ave gratia plena etc.

prima pars

Exurgens maria abiit in montana Exercitati sunt in cognitione signorum ex his que apparent in muliere pregnantis de conditionibus nascituri prenoscantur et considerant. attendunt enim gestus mulieris qualiter se habet in moribus. qualiter in positionibus. qualiter et quid loquatur. qualiter aspiciat. qualiter somniat qualia considerat etc. multa obseruant naturalia signa ex quibus aliquando preiudicant qualis futurus sit conceptus pregnantis. Sed quia virgo maria supra naturam concepit. nequaquam naturalibus sed supernaturalibus signis potuit fetus sui cognosci sublimitas. non enim consuetas habuit pregnantum passiones. Volens igitur euangelista ante partum virginis nos instruere qualis sit quem virgo concepit. eiusdem virginis pregnantis deuotos nobis insinuat gestus. Igitur in presenti euangelio ubi de his agitur tria nobis dantur intelligi. Primum est modestus virginis gestus. Secundum est virtuosus vocis affectus ibi. Et factum est ut audiuit et cetera. Tertium est deuote laudis affectus ibi: Et ait maria etc. Circa primum tria tanguntur in euangelio: Primum virginis incensus. Exurgens maria: de domo propria in qua ipsa angelus salutauerat de secreto sue habitatiois loco et de inti

le 79

Sermo

ina contemplationis requie Vnde Psalmis. Exurge gloria mea
exurge psalterium et athana. Et rñdit vgo. Exurgā diluulo
Abiit in montana: Ad sola enim montana virgo deo plena
debat ascendere quam sequamur nos dicentes illud ysaiē vn
decimo capitulo. Venite ascendamus ad montem domini et ad
domum dei Jacob. Considera quia partus grauat arta: maurrit
suspiria. sed non grauabatur virgo. quinimmo petebat sublimi
a: Cum festinatione Cantico vñdecimo. Surge propera amis
ca te. B Nota qz festinabat virgo Primo quidem scdm glo
sam. Ne diu videretur in publico. Secundo vt congauderet grā
deue mulieri et pregnantī. Tercio vt cito ei subueniret obsequo
ministerii. Vnde Ambrosius. Nescit tarda mollimina spiritus
sancti grātia. Non enim perrexit virgo in montana vt videret
si verum esset quod illi angelus dixerat. quia ipsa non fuit icre
dula de oraculo vt zacharias: non incerta denuncio quin crede
ret eam esse angelum. non dubitauit de exemplo elizabet. Sed
leta pro voto. religiosa pro officio. festina p gaudio. i montana
perrexit in ciuitatem Jude vbi erat habitatio zacharie et Eliza
beth. Nota hic exemplum anagoyum. quatuor enī dicuntur
de virgine. scilicet qz exurrexit i montana. abiit et festinauit in
ciuitatem Jude Surgamus et nos a desiderio terrenorum in qui
bus dormitantes morimur. Hora enim est iam de somno surge
re. Vnde apostolus. Exurge qui dormis et exurge a mortuis:
Secundo ascendamus in montana appetendo celestia: Vnde Ge
nesis capitulo decimonono. In monte saluum te fac et cetera.
Tercio festinemus quia non habemus hic manentem ciuitatem
sed futuram inquiramus. Vnde Debreorum quarto capitulo. fe
stinemus ingredi in illam requie vt tandē quarto ingrediamur
ciuitatem Jude id est ciuitatem consitentium celestem Iherusalem
in qua ascenderunt tribus tribus domini testimoniu iſrahel ad
confitendum nomini domini. Secundo ponitur humilis virgi
nis ingressus: Et intrauit domum zacharie: quatenus secundū
glosam grandeue pregnantī iuuetula deseruiret Considera vir
ginis caritatem quoniam a seruicio veterane mulieris non retra
xit amor proprie domus. quies contemplationis. prolixitas iti
neris. asperitas montium. grātia diuini conceptus. nec virgi
nalis mundicia quin famularetur conceptui seminario Dnc igit
tur vt dicit ambrosius. Ad discant sancte mulieres quam sedu
litate pregnantibus debeant exhibere cognatis C Ter
tio ponitur reuerens virginis saluatio: et saluauit elizabet

Quintus

prior ipsa virgo salutat Elizabeth. Primo quidem ut dicit Beda. quod deest ut quanto celsior tanto sit humilior. Secundo quod congruum est ut matrone prius iuuentula salutem annunciet. Considera quanta consecuta est gratia Elizabeth ut properaret virgo ad ipsam ut domum eius ingrederetur ut ab ipsa salutareretur ut ei famularetur unde poterat dicere Elizabeth illud dictum. Venerunt mihi pariter omnia bona cum illa.

Secunda pars

D

Secundo cum dicitur. Et factus est ut audiuit et cetera tangitur virtuosus vocis effectus et ponuntur sex: Primo enim tangitur exultatio precursoris: Et factum est ut audiuit salutationem marie Elizabeth: audiuit humilem iocundam et deuotam salutationem. Exultauit infans: qui nondum fari poterat. Johannes scilicet baptista in utero eius: id est matris Elizabeth Nota qua hic primo impletum est quod dixit angelus ad virginem. eam esse gratia plenam. sic enim plena erat quod Johannes baptista ex plenitudine eius per salutationem suscepit sanctificationis gratiam. Tunc enim adimpleta fuit illa promissio facta zacharie de Johanne quod spiritu sancto repleteretur adhuc ex utero matris sue. quod factum fuit in salutatione virginis ut dicit glosa. Unde considera immensam virginis gratiam. qua etiam precursor christi sanctificatus est. Nota etiam quia conceptus Johannis adhuc non erat nisi sex mensium. supernaturaliter autem ei collatum est in ipsa hora salutationis ut cognosceret virginem esse matrem christi et deum habere in utero. Unde quod voce non poterat. gestu corporis exultauit de presentia saluatoris et tunc primo inchoauit sue precursorie officium. Secundo ponitur Elizabeth sanctificatio. Et repleta est spiritu sancto Elizabeth: Glosa: Non prius mater Elizabeth spiritu sancto repleta est quam filius huius filius repletus replet matrem. maria ante conceptum. Elizabeth post conceptum repletur: Et exultauit: spiritus infantis non valentis clamore facit clamorem matris: Voce magna: voce magna clamat que vocem verbi habet in utero: Et dixit: cum deuotione. reuerentia et exultatione. Tercio ponitur Elizabeth patiumum: Benedicta tu inter mulieres. Hanc etiam benedictionem angelus ad virginem attulit: Et nota quod mulier eo quod fuit

Sermo

prime transgressionis principium quatuor habuit maledictiones a deo quoniam autem virgo illis non fuit subiecta maledictionibus ideo dicitur inter mulieres benedicta. Prima maledictio mulieris fuit quia dixit illi deus Gene. tercio. Multiplicabo erumpnas tuas id est multiplices faciam miseras tuas maxime cum sexus mulieris calamitatibus est subiectus a quibus virgo longe fuit. beatitudinis habundantia. Secunda mulieris maledictio fuit. multiplicabo conceptus tuos: hebreus habet impregnationes tuas. Sed virgo seculum concepta et impregnata est a spiritu sancto. Tercia mulieris maledictio fuit. in dolore paries filios tuos. Sed ut dicit Augustinus virgo in leticia dominum parturivit. Quarta maledictio fuit. sub viri potestate eris et ipse dominabitur tui. Sed virgo sub nullius viri potestate fuit. immo quia mater omnibus viris dominantem genuit sine viro. Ideo ipsa viris omnibus dominatur in ea namque impletur est illud Esd. 2. c. octavo. Dignetur nos scire quoniam mulieres dominantur nostri. Secundo fuit virgo inter mulieres benedicta quia simul habuit virginis et fecunditatis benedictionem. Tercio quia genuit deum simul et hominem. et ideo bene venit de illa David. Benedixisti domine terram tuam. Deinde benedixit elizabeth virginis conceptum dicens. benedictus fructus ventris tui. Fructus ventris virginis fuit christus qui fuit benedictus dicente apostolo. Benedictio et claritas et sapientia et gratia rumatio. honor virtus et fortitudo deo nostro. Nota quod christus fuit fructus ventris virginis. quoniam sicut fructus ex flore producit. ita christus ex florida virginis carne conceptus est. Ille autem fructus est speciosus decoris. quia candidus et rubicundus Cantico 2. secundo capitulo. Unde psal. Speciosus forma pre filiis hominum. Secundo ille fructus est frugiferi odoris de quo dicitur Gene. 22. ca. Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni quem benedixit dominus. Tercio ille fructus est suavis saporis. Unde psal. Gustate et videte quoniam suavis est dominus. Quarto ille fructus est miri vigoris. habet enim vigorem eterne vite quia conseruat qui ex eo sumpserint a morte perpetua. Unde enim suavis est sicut fructus ligni vite plantati in paradiso voluptatis. Quarto ponitur elizabeth humilitas: Unde hoc mihi id est secundum glossam. quantum bonum mihi accidit ex aduentu tuo. vel aliter. Unde hoc mihi id est que mea iusticia aut quibus meritis: ut veniat: sic humiliter deuote et reuerenter. mater domini mei ad me: id est seruam et humilem ancillam eius. Nota ut dicit glossa Ambrosii. quod spiritus sanctus qui replens Elizabeth

Quintus

dedit ei prophete donum vt matrem cristi cognosceret ille idēz contulit humilitatis virtutem. et ac etiam humilitate Johānes baptista se humiliavit dicens christo. Ego a te debeo baptizari. non tu a me. et alibi. Cuius non sum dignus vt soluaz corrigi am calciamēti eius. Quinto ponitur miraculi reuelatio: Ecce ei id ē in ipso momento: Et facta est vox: vox inq̄ columbine simplicitatē vox v̄gīe puritatē vox amene suauitatis Salutatiois tue a q̄ aliud nisi salutē nouerat virgo q̄ salutē dñi gestabat i vtero: iam enim ore promittebat salutē quem pariendo seculo debebat proferre: In auribus meis: Canticorum sedo capitulo Sonet vox tua in auribus meis. vox enim tua dulcis Exultauit infans. in gaudio in vtero meo: dicit glo. Cū vox intrat ad aures corporis virtus spiritualis ad cor intrat audientis et nō solum matrem sed etiam sobolem amozē ad audientis intendit: Sexto ponitur virginis commendatio: Et beata que credidisti non sicut maritus meus qui dubitauit. apparet vt dicit glosa Ambro. virginem non dubitasse sed credidisse verbis angelicis Considera quantum bonum sit fides que meruit in virgine christi incarnationem quam etiam in matre propria voluit christus esse: quoniam perficiuntur id est perfecte fiunt: in te: vt virgo concipias qd̄ tñ iam factum erat ex te vt deum parias altissimi filium et per te vt humanū genus per te feminaz generalem consequatur salutē: que dicta sunt tibi a domino: per angelū spiritus sancto docente cognouit elizabeth ea q̄ dicta fuerant virgini a domino id est per angelum.

Tercia pars.

¶

Sexto ponitur virginis deuotus laudis affectus Et ait maria: exultans ex deuotione prorumpit in canticum. cōsueuerant sancte mulieres dicere domino canticum propter singularia beneficia recepta. Sed virgo cantauit domino canticum nouum quia mirabilia fecit cuius melodia fuit et acceptabilior omni laude omnium scilicet: Magnificat: id est magnum predicat: anima mea dominum: id ē deum patrem cuius se ancillam professa erat dicens. Ecce ancilla domini. Nota q̄ magnificauit dominum maria soror aaron in transitu maris rubri dicens. Cantemus domino: gloriose enim magnificatus est Exo. decimo quinto capto. Sed illa virgo amplius magnificare potuit. quia per eam velut claritatis diuine stellam. mare presentis seculi n̄smea. Altera mulier: scilicet delbora cecinit canticum domino: pro victoria inimicorum:

Sermo

Judith quinto capitulo. Sed virgo amplius magnificari potuit
dominū quia ex ea natus est qui est victor de tribu iuda. et pro-
pter hanc benedictionem fecit potentia in brachio suo disperdit
superbos mente cordis sui. Tercia mulier que oravit fuit anna
que post sterilitate meruit fecunditatis gratiam et peperit samu-
elem magnificans deum dicens. Exultavit cor meum in domino.
1. Reg. c. z. Sed illa virgo amplius potuit deum magnificare
quia fecunditatis suscepit gratiam virginitate manente. Quar-
ta mulier que magnificavit dominū fuit Judith quoniam ipsa ca-
put holoseris amputavit cantans et dicens. Incipite dommo
in tympanis. cantate dommo in cymbalis modulabimini ipsum
psalmū novum Judith. 16. c. Et illa virgo amplius potuit mag-
nificare dominū. quia ipsa contrivit caput antiqui serpentis. quod
nata in ea completum est quod dixit dominus ad serpentem Gen.
3. c. Mulier conteret caput tuū. Deinde ponitur spiri-
tualis virginis exultatio: Et exultavit spiritus meus: superior
pars anime: in deo salutarī meo: id est in filio dei: qui est illud
salutare quod expectabat iacob patriarcha dicens. Salutare tu-
um expectabo domine. Gene. 49. ca. In hoc salutarī exultavit
bauch propheta tercio. c. dicens. Ego autē in domino gaudebo
et exultabo in deo ihesu meo. Vel hinc aliam literam. in deo salu-
tari meo. Nota quod bene habebat virgo causam exultationis in il-
lo salutarī plusquam cetera creature quoniam parentes exultant in
filiis. et hoc salutare fuit singulariter virginis proles opifera
matris. virgo quem gessit peperitque virgo Et attende diligen-
terque considera: si ex gestu virginis pregnantis vis coniectura-
ri qualem in utero conceptum habet: non enim reperies consue-
ta mulierum sine quoniam ut dicit Ambro. Nihil tortuosum
in oculis marie. nihil in verbis aut actibus verecundum. non ge-
stus inagibilioz. non incestus lascivioz. non vox pecculatioz: ut
ipsa corporis species divinitatis conceptus annunciet. sed ex his
que dicuntur in hoc euangelio quoniam impellente caritate abi-
it festinanter intrauit domum humiliter. salutavit elizabeth rue-
renter. exultavit infans mirabiliter sanctificata est elizabeth sin-
gulariter. prophetauit inopinabiliter. laudavit virginem excel-
lenter. et ipsa virgo magnificavit dominum ardentem. poteris di-
vinitatis conceptum agnoscere. Quid enim his tantis novis signis
et miris auditis credentium est quia nisi quod nascetur ex ea sa-
ctum vocabitur filius dei. Dicamus ergo cum elizabeth ad vir-
ginē Vñ hoc mihi ut veiat mat' dñi mei ad me x̄. J. Nota
etiam quod non sunt nisi tria cantica euangelica scilicet canticū v̄gis.

Sextus

magnificat. canticum zacharie. benedictio domini de israel et canticum simonis. nunc dimittis seruum tuum domine. que non cantantur in ecclesia eo ordine quo sunt instituta. Sed primo cantatur canticum zacharie in matutinalibus laudibus per quod erit perfecta redemptio et salus et in ipso cantico redemptionis nostre salus ponitur. Secundo cantatur in laudibus quia laudes i aurora dicuntur: Johannes autem baptista in cuius natiuitate zacharias cecinit. se habet ad christum sicut aurora ad solem. canticum autem virginis in vespis dicitur quia incarnatio christi eius laude canticum hic institutum fuit. facta fuit sexta etate mundi in sexto mense a conceptione Johannis et sexta hora diei. officium autem vespertinum est totius temporis sextum officium. Canticum simeonis dicitur in septimo diei officio. scilicet ad completorium. quia orat se dimitti in pace quod erit completis omnibus officiis. Quia autem illa cantica dicimus stantes et non sedentes. quia euangelica sunt immo quidam fratres se signant ad initium eorum sicut ad euangelium. quod fieri non oportet quia signum crucis premititur euangelio ne infestatione demonis impediatur intelligentia doctrine euangelice. sed illa cantica non causa instructionis. sed laudis instituta sunt. vnde sufficit signum crucis impensum frontibus in principio horarum. ut habetur in historiis sanctorum et in summa de officiis. Rogemus ergo et cetera.

Prima pars.

Dominica quarta aduentus Sermo vi.

Anno quintodecimo imperii Tiberii cesaris percurante pontio pilato iudearum. Lu. 3. Quelibet natio et sui principatus consuevit describere tempora sicut in libro Machabeorum ponuntur tempora quando incepit regnum grecorum. per se enim habent tempora regni persarum. egypti tempora regis egyptiorum. ac si de singulis quelibet natio et gens habet historias et cronicas sue originis. Quomiam vero principatus ecclesie et nostre fidei incepit a predicatione Johannis baptiste. Ideo beatus Lucas tempora sue predicationis in presenti euangelio nobis insinuat. Et duo tangunt. Primum est multiplicis principatus descriptio. secundum est nouelle fidei denunciatio sibi: et venit in omnem regionem. Circa primum quatuor tanguntur. scilicet vniuersale mundi omnium diuisum iudeorum regnum. pontificale et sacerdotium et prophetale officium describit enim nobis beatus Lucas quis dominabat